

‘Het Rijke Roomse Leven in Amersfoort’

10 november 2022

Boekwerk geschreven door Jan Carel van Dijk.

Uitreiking van eerste exemplaar in de Dagkapel van de St. Martinuskerk te Hoogland.

Geachte Aanwezigen,

Allereerst mijn dank aan dhr. Jan Carel van Dijk, die het boek heeft samengesteld.

Uw aandacht en inzet voor dit thema waarderen wij bijzonder. Het verleden is immers ook altijd de basis voor het heden en de toekomst. Ontwikkelingen in de huidige tijd onderstrepen het belang van het verleden. Ooit gelegde fundamenten blijven oriëntatiepunt en leermoment.

Mijn eerste kennismaking met ‘Het Rijke Roomse Leven in Amersfoort’ is van jaren geleden. Als jochie van 10 jr. ging ik naar kostschool op St. Louis; ’49-’51. Ik hield er een spreekbeurt over de OLV-toren! Mijn zwemdiploma C haalde ik in ’t bekende wedstrijd-sportfondsenbad. Bovendien zaten mijn oudere zussen bij de zusters op het internaat van OLV ter Eem. Dus we kwamen wel eens die kant uit. Met de stoomtrein langs de oude Phoenix Brouwerij en vanaf het station met de tram over de BW-laan. We waren een beetje kind aan huis bij de zusters. Mijn grootmoeder was een zus van de moederoverste, Philomena. Onder haar beheer werden Ter Eem en andere kloosters gebouwd in de jaren ’30. We kwamen ook in het Huis met de Blauwe Ruitjes. In de oorlogsjaren waren leerlingen van ter Eem op andere locaties in stad Amersfoort o.a. in de Muurhuizen.

Toen ik in 1986 deken werd van Amersfoort en pastoor van de H. Geestparochie betekende dat een hernieuwde kennismaking. Mijn ‘inburgeringscursus’ was m.n. de zondagavond krans met enkele collega’s en hun huisgenoten. Ik noem, oud-deken pastor Simon Hoorneman, Mac Batenburg, Arie Uittewaal en Herman van Huik. Naar goed rooms gebruik was dat onder het genot van een glas wijn en voor een wie het betrof een stevige sigaar. Zo leerde ik het wel en wee kennen van de stadparochie en de daar werkzame collega’s. Als deken ging je op bezoek bij de naburige parochies en daar werkzame collega’s. Je was net als andere collega’s actief in de weekendvieringen en door de week, de doopvieringen, huwelijksvieringen en uitvaarten.

Vanaf 1992 vond in het bisdom en grote reorganisatie plaats. De dekenen werden fulltimers over grote dekenaten. De parochies moesten gaan fuseren. Een moeizaam proces. Als deken werd je ‘rayon-chef’ en moest je met de dekenale staf dit proces begeleiden. M.n. via de cura’s, de gemeenschappelijke vergadering van alle collega’s, in dat vergrootte uitgebreide dekenaat. De nieuwe situatie had voor iedere deken grote gevolgen.

Als deken kwam je toen in de parochies voor speciale vieringen, zoals de installatie van een nieuwe pastoor of pastoraal werker, de vormselvieringen, overleg met de pastorale teams en de besturen, gesprek ook over de jaarrekening en de eventuele verbouwing van een kerk of aanbouw van een parochiezaal. Dit alles in voortdurende contact met de staf van het bisdom en m.n. de econoom. De voorfase was heel belangrijk: kennismakingsgesprek met een nieuwe kandidaat en vervolgens overleg met het parochiebestuur. De parochies werden en worden nog altijd mede gedragen door de vrijwilligers. Dat betekende, dat je bijna iedere avond wel ergens naar toe moest voor gesprek. Ons vergrootte dekenaat heette dekenaat ’t Sticht (denk: de oostelijke helft van de provincie Utrecht). Het werk veel uitgebreider: van Leersum tot Eemnes, van Houten en Wijk bij Duurstede tot De Bilt en Maartensdijk en alle parochies die daar tussen lagen. Alles bijeen 42 parochies met meer dan 50 collega’s. Ik zorgde ik voor de organisatie van dekenale studiedagen en was 8 jaar docent Oude Testament aan onze dekenale Pastorale School. Deze activiteit heeft honderden vrijwilligers vorming geboden. Contact met

de emeriti-pastores behoorde ook tot je taak. Evenals het overleg met de verschillende ziekenhuizen, de verpleeg- en verzorgingshuizen betreffende hun pastorale medewerkers.

Uiteraard had ik ook regelmatig contact met de gemeenschappen van ordes en congregaties in ons dekenaat, de paters, en de zusters van Onze Lieve Vrouw aan de Zuidsingel en op Ter Eem en de zusters van St. Jozef aan de BW-laan, de mgr. Blom Stichting.

Gaande die tijd ging er veel veranderen. Ik noem het vertrek van de paters Franciscanen uit Stoutenburg, de Salesianen uit Leusden, Amersfoort en Soest, de Paters H.H. Harten uit de H. Kruisparochie, de paters van SVD uit Soesterberg, de Kruisheren van het Constantijn College uit Amersfoort, de Jezuiten uit Zeist de Breul en de kloosters van zusters van eeuwigdurende aanbidding uit Arca Pacis Driebergen en uit Het Cenakel Soesterberg.

Er kwam een ingrijpende volgende fase: de lokale geloofsgemeenschappen moesten onder één centraal parochiebestuur met één eucharistisch centrum. Het werd de OLV-parochie in de stad Amersfoort en de Martha Maria parochie voor Soest e.o.

Naast deze dekenale taken had ik veel oecumenische contacten met Raden van Kerken her en der (o.a. meerdere spreekbeurten, start van de vele Inloophuizen / Urban Mission, voorzitter commissie bouw van het 'Brandpunt'), vz. van de Provinciale Raad van Kerken en mijn inzet voor de landelijke Katholieke Raad voor Kerk en Joden, KRJ, dit werk ook ten dienste van het bisdom en parochies (vanaf 1971 tot heden). Daarbij kwam vanaf de oprichting in 2012 – 2022 voorzitter van de Stichting Vrienden van Synagoge Amersfoort.

Inmiddels maken we weer een nieuwe wending mee. Meerdere parochiekerken hebben een andere functie gekregen, ze zijn afgestoten, werden verbouwd of afgebroken. Wordt het nu armoede voor 'het rijke roomse leven....?'

Zoals in vorige eeuw de veerkracht van de roomse parochies een nieuwe weg vond, zo hopen we ook nu op nieuwe kansen. 'De Geest waait waar Hij wil'. Dank voor uw aandacht.

Om hen, die ons voorgingen te gedenken steken we een kaars aan tot moment van bezinning. Ik ga u voor in gebed tot de Heer van alle sterven en leven.

Frans Zwarts, em. Deken.